

تبیین دستورالعمل مدیریت تولید محتوا و فرصت‌های تربیتی در دوره پیش از دبستان

● رقیه قنبری

● کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

● اشاره

بالادستی از جمله تبصره ۲، ماده ۲ قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی (مصوبه ۱۳۹۵ مجلس شورای اسلامی) و آیین‌نامه اجرایی آن (مصوبه ۹۹/۲/۲۷ هیئت وزیران)، برنامه درسی ملی، اساس‌نامه دوره پیش‌دبستان (مصوبه ۶۹۹ مورخ ۸۲/۷/۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش) و همچنین برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش‌دبستان (مصوبه ۷۷۰ مورخ ۸۷/۴/۲۵ شورای عالی آموزش و پرورش و راهنمای تفصیلی با شماره ابلاغ ۱۲۰/۱۲۱۲۶ مورخ ۸۷/۸/۵)، علاوه بر مفاد اسناد و مصوبات مزبور به منظور هماهنگی بیشتر، دستورالعمل ذیل ابلاغ می‌گردد. لازم است مسئولان ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها، مناطق آموزشی و مدیران مهدهای کودک و واحدهای آموزشی پیش‌دبستان سراسر کشور در تحقق این دستورالعمل اهتمام ورزند. مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل به عهده مدیر کل استان می‌باشد.

با توجه به اهمیت تولید محتوای مناسب در دوره پیش از دبستان، اعم از مهد و پیش‌دبستانی، به منظور هماهنگی و اثربخشی بیشتر فعالیت‌های کارگروه‌های تولید محتوای پیش از دبستان در استان‌ها با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، در آبان‌ماه ۱۳۹۹ دستورالعمل مدیریت تولید محتوا و فرصت‌های تربیتی با شماره ۱۰۱/۱۸۳ مورخ ۹۹/۸/۲۸ به استان‌ها ابلاغ نموده است. در ادامه، چکیده این دستورالعمل برای اطلاع کارشناسان، مربیان و دیگر ذی‌نفعان ارائه می‌شود.

آموزش و پرورش با کیفیت در دوره پیش از دبستان ضامن تعالی و توسعه پایدار زندگی آحاد کشور و رسیدن به مراتبی از حیات طیبه در عرصه فردی و اجتماعی است. بر این اساس برای تربیت مؤثر کودکان مبتنی بر اسناد تحولی نظام آموزش و پرورش کشور، به‌ویژه سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری (مد ظله‌العالی) و دیگر اسناد

تولید محتوا و فرصت‌های تربیتی

در تولید محتوا و تدارک فرصت‌های تربیتی و یادگیری اثربخش، لازم است براساس راهنمای برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش‌دبستان در مراحل سه‌گانه: طراحی (نقشه یادگیری اعم از نیازسنجی، تعیین اولویت‌ها، انتظارات، دامنه محتوایی و راهبردهای یادگیری و...)، تدوین (تدارک و سازمان‌دهی مجموعه‌ای از فرصت‌های تربیتی - تولید محتوا) و اجرا (چگونگی اجرای فعالیت‌ها و فرصت‌های تربیتی در موقعیت‌های متنوع یادگیری) به این موارد توجه شود:

۱. رشد همه‌جانبه و متعادل کودکان در جهت تحقق اهداف مصوب دوره پیش از دبستان مبتنی بر رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی؛
۲. توجه به رویکرد تربیتی و انس محور در برنامه و فعالیت‌های قرآنی و دینی به جای آموزش مستقیم یا تأکید بر محفوظات و تعیین حد مشخصی در یادگیری برای کودکان؛
۳. توجه به رویکرد تلفیقی در طراحی، تدوین یا انتخاب محتوا و پیوند دادن مفاهیم و موضوعات یادگیری به موقعیت‌های پیرامون کودکان و بهره‌برداری حداکثری از پدیده‌های زندگی روزمره آن‌ها به جای اختصاص دادن ساعات اجرای فعالیت به حوزه یا موضوع درسی خاص مانند علوم، ریاضی و زبان‌آموزی؛

۴. تأکید بر تفکر، خلاقیت، کار گروهی، کسب تجربه، آزادی عمل کودکان، جهت‌دهی به فعالیت‌های واگرای کودک به جای حافظه‌محوری و آموزش‌های مستقیم و یکسویه؛

۵. منعطف بودن برنامه و فعالیت‌های تربیتی با توجه به موقعیت‌های مکانی (اقلیمی و بومی) و مدت‌زمان حضور کودکان در مهد کودک و کلاس‌های پیش‌دبستانی؛

۶. استفاده متوازن و متنوع از انواع فعالیت‌ها اعم از بازی، قصه، شعر، نمایش، نقاشی و... با توجه به ویژگی‌های سنی و رشدی کودکان دوره پیش از دبستان از قبیل میزان تسلط بر حرکات و هماهنگی عضلات، آستانه تحمل و تمرکز کودکان (حدود ۱۵ دقیقه) و...؛

۷. تأکید بر تولید یا انتخاب بسته‌های تربیت و یادگیری، با استفاده حداکثری از همه اجزا شامل: راهنمای مدیر، مربی، والدین، کتاب یا دفترچه کار کودک، لوح چندرسانه‌ای، وسایل بازی، ابزارهای دست‌ورزی، لوح مکتوب، کارت قصه و... کتاب یا دفترچه کار کودک تنها یکی از اجزای بسته تربیت و یادگیری است. لذا تولید و بهره‌برداری از همه منابع ضروری است؛

تبصره: تولید بسته‌های تربیت و یادگیری نباید موجب تحمیل هزینه اضافی به خانواده و مربی شود.

۸. کاهش تعداد کتاب‌های کار کودک (حداکثر چهار جلد)، کاهش حجم هر کتاب (کمتر از ۴۰ صفحه) و همچنین کاهش فعالیت‌های ماد-کاغذی با تأکید بر طراحی فرصت‌های تربیتی، کاربردی، متناسب با نیازها، علایق و توانمندی کودکان مهد و پیش‌دبستان و همچنین تفاوت‌های فردی با بهره‌برداری از تجربیات آن‌ها؛

۹. پرهیز از آموزش حروف الفبا، خواندن و نوشتن آن؛

۱۰. افزایش مهارت‌های ارتباطی و کاربرد زبان فارسی معیار در کنار زبان مادری، به عنوان یکی از مؤلفه‌های هویت کودکان، به ویژه در مناطق محروم و دو یا چندزبانه، ۲ به منظور بسط عدالت آموزشی مورد تأکید است.

۱۱. در فرایند زبان‌آموزی باید جهت‌گیری

آموزش به‌گونه‌ای باشد که نخست

مهارت شنیداری نوآموز (خوب گوش

دادن، توجه به صداهای اول و آخر

کلمات، تشخیص زیر و بمی صداها و...)،

سپس مهارت‌های گفتاری (ادای کلمات،

بیان اندیشه، صحیح سخن گفتن در برابر

جمع و رعایت آداب آن، بیان احساسات، توصیف دیده‌ها و شنیده‌ها

و...) تقویت شود. این برنامه با هدف ایجاد علاقه و آمادگی در نوآموزان

پیش‌دبستانی برای کسب مهارت خوانداری و نوشتاری (در سنین بالاتر)،

از طریق مهارت‌های دست‌ورزی، تقویت ماهیچه‌های کوچک و هماهنگی

چشم و دست، تصویرخوانی، تمیز دادن و بیان ارتباط نماد تصویری با نماد

نوشتاری، رعایت آداب نوشتن (صحیح نشستن، صحیح به دست گرفتن

مداد، رعایت فاصله چشم و کاغذ)، وصل کردن خط‌چین‌ها، ترسیم خطوط

جهت دار و منظم افقی و عمودی با روش‌های جذاب و غیر مستقیم مانند

بازی، نقاشی و... اجرا می‌شود.

۱۲. پرهیز از آموزش زبان‌های خارجی در اجرای برنامه رسمی مهدهای

کودک و پیش‌دبستانی‌ها؛

۱۳. در اجرای محتوا و فرصت‌های تربیتی به توانمندسازی مربیان و آگاهی

بخشی خانواده‌ها در چارچوب برنامه مصوب پس از هماهنگی با مرجع ذیربط

اقدام شود.

۱۴. در اجرای محتوا و فرصت‌های تربیتی اهداف ارزشیابی مبتنی بر ارتقای

کیفیت یادگیری، شناسایی نقاط قوت و ضعف، رفع کاستی‌ها، عدم مقایسه

کودکان با یکدیگر با بهره‌وری از شیوه‌های غیرمستقیم و توصیفی و عدم

نمره‌دهی و اطلاع‌رسانی مطلوب به والدین مدنظر قرار گیرد.

در ادامه ابلاغ این دستورالعمل به استان‌ها، سه وینار تخصصی به

میزبانی استان‌های مازندران، کردستان و تهران برگزار شدند. وینار

تخصصی استان مازندران روز چهارشنبه مورخ ۹۹/۱۰/۱۷ با مهمانی

استان‌های تهران، اصفهان، فارس، خراسان شمالی، چهارمحال و بختیاری،

کهگیلویه و بویراحمد، سمنان، گلستان، گیلان، قم و کرمانشاه برگزار شد.

وینار تخصصی استان کردستان مورخ ۹۹/۱۰/۳۰ و با مهمانی استان‌های

آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، ایلام، خراسان جنوبی، زنجان،

سیستان و بلوچستان، قزوین، کرمان، مرکزی، همدان و یزد، شکل گرفت.

وینار تخصصی شهرستان‌های تهران هم مورخ ۹۹/۱۱/۸ با مهمانی

استان‌های آذربایجان شرقی، خوزستان، خراسان رضوی، بوشهر، لرستان

و البرز انجام شد. در این وینارها، خانم دکتر رخساره فضلی، مشاور معاون

آموزش ابتدایی و مسئول هماهنگی دوره پیش‌دبستان و جناب آقای مسعود

تهرانی فرجاد، رئیس دوره پیش از دبستان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی

آموزشی، سخنرانی کردند.

**امید است با توجه به تجربیات ارزنده و خلاقیت مربیان
علاقه‌مند و دلسوز، شاهد تحولی شایسته در زمینه تولید محتوا
و بسته‌های یادگیری باشیم.**